

ခေါင်းအုံးတို့ကိုစွန့်၍ စုတ်ပြတ်သောသစ်ရွက်အခင်းရှိသော ပိုးခြပုရွက်တို့ဖြင့်ပြည့်သော ဤတောအရပ်၌ တစ်ယောက်အထီးတည်းနေခြင်းသည် သင့်အားအဘယ်ထူးအံ့နည်း။” (သုတေသီ) ပဲ့မူအေင်္ဂလိက်/ “In midst of ample couch, O king, thou once at ease didst lie, with many a woolen coverlet around thee piled on high, And pillow red beneath thy head and bedding clean and white – Why leave it thus, within this wood alone to take delight.” (The Jataka: Vol. V & VI: Book XXI: p-276)

**အဓိပ္ပါယ်(၁၀)။ ‘ဇိပ်ဂြိပ်’/‘ဇိပ်ကွိပ်’
to be affectionate, to be loving, to have warm regard**

ဝေါဟာရ ‘ဇိပ်ဂြိပ်’/‘ဇိပ်ကွိပ်’ ဗွဲ့အဓိပ္ပါယ်အေင်္ဂလိက် to be affectionate ၎်လေဝ် စကာမန်ကို ရ။ ဗွဲ့အဓိပ္ပါယ် to be affectionate ၎် ပဲ့လိက်ဂမ္ဘိုင် ဆဲအဲဂွံဗွဲလုတ်လဝ်တအံ၎် ဗွတ်မဲ့ဒွဲကို လေဝ် အဲဂွံဗွဲညာတ်လဝ်ဏီၣ်ဒုံတဲ ဝါကျပယိုက်ဂမ္ဘိုင် လှုဟ်အဲပွဲတဲထွေးကိုဟုံမာန်ဏီၣ်ရ။ အခါနီၣ်ဂတ ကာလအဲဂွံဗွဲညာတ်မုး အဲဆက်ပွဲတဲထွေးအာပုန်ရောင်အံ။

အဲဟုံလေဝ်ပါဠိရ။ ပဲ့အဘိဓာန်ပါဠိမန်၎် ဝေါဟာရပါဠိ ‘ဝစ္ဆလ’ ၎် ညးကိုလဝ်အဓိပ္ပါယ်ဗတ်မန် ‘ညး မဇိပ်ကွိပ်’ တဲ ‘ဝစ္ဆလာ’ ၎် ညးကိုလဝ်အဓိပ္ပါယ် ‘ဂွံဗြဲမသျှိုက်ကောန်’ ရ။ ‘ဝစ္ဆလ’/‘ဝစ္ဆလာ’ ၎် အဲအာရံင်ကေတ် ပဲ့အဘိဓာန်ပါဠိဗွာ(ဦးဟုတ်စိန်)၎် ညးကိုလဝ်အဓိပ္ပါယ် “သားငယ်ကိုချစ်ခင်သော” / “နွားငယ်ကို တပ်နှစ်သက်သောနွားမ” ရ။ ဆဲဂွံညီကို အဲဂွံညာတ်လဝ်လှိုင်ဇွဲရ။ ဝေါဟာရမန် ‘ဇိပ်ကွိပ်’ ဒွဲဏအံ၎် ဒုံအဓိပ္ပါယ် ‘သျှိုက်ဆာန်’ ဒုံအဓိပ္ပါယ်ဝေါဟာရအေင်္ဂလိက် ‘affectionate’ ညံင်အ္ဘာဟာလီဒေမကိုလဝ်အဓိပ္ပါယ်ဂွံ၎်ရ။ (affectionate: adj. showing in a gentle way that you love someone/ Longman Dictionary/ adj. having affection or warm regard/ Merriam-Webster’s Dictionary)

((((((((((((((((((((())))))))))))))))))))))

ဇောင်

ပဲ့အဘိဓာန်အ္ဘာဟာလီဒေ၎် ဝေါဟာရ ‘ဇောင်’ ၎် ညးဂးလဝ်တုၣ်ကို ‘ဇူ’ တဲ ညးကိုလဝ်အဓိပ္ပါယ် v. to rest ရ။ ပဲ့အဘိဓာန်မန်ဗွာအ္ဘာထောန်သိင်၎် ဝေါဟာရ ‘ဇောင်’ ဝွံ၎် ဟုံမဲ့ရ။ ဗွဲစွတ်မုး၎်တုန် အ္ဘာဟာလီဒေဗွတ်မှာလဝ်ရောင်။ ‘ဇောင်’ ဝွံ တုၣ်ကို ‘ဇူ’ မုး၎် ဟုံသေင်ရ။ ‘ဇူ’ မုး၎် ဝေါဟာရ တုၣ် အဓိပ္ပါယ်တုၣ်။ ‘ဇောင်’ မုး၎် ဝေါဟာရတုၣ် အဓိပ္ပါယ်တုၣ်ရ။ ဝေါဟာရ ‘ဇောင်’ ၎် လဆောင် ‘ဇဝ်’ လေဝ် ဗွဲမအောန်ညးတမ္ဘာချုတ်ကို ဝွံညာတ်ကေတ်ရ။

ဗွဲစွတ်ဇကန္တတုန် ဝေါဟာရ ‘ဇောဝ်’ ဝွံ မဒ်ပိုဒ်ကြိယာမဲ့တဲ မှုံအဓိပ္ပါယ် ဗိုချပ်လဝ်ကသပ် ဟံ့စိုပ်ဒ တဲတဲ ‘စံင်တူဂျင်ဂျင်’/ ‘ဂျင်ဂျင်ဟောံ’၊ ဗွဲအဓိပ္ပါယ်ဗွာ ‘စိတ်ပျက်၍မှိုင်သည်’/ ‘န့လုံးမသာဖြစ်သည်’/ ‘ပျက်နာမသာမယာဖြစ်သည်’၊ ဗွဲအဓိပ္ပါယ်အင်္ဂလိက် to mope, to be downcast, to be glum, to be down-hearted, to be sad မဒ်ရ။ ဝါကျပယိုဂ်ဥဒါဟိုရ်ဂမ္တိုင်ဗွဲသွပ်ဝွံ ဩဝ်လူတ်စီစတ်ရံင် ညီ။

- (ကောန်ကျိုက်) ခေဒဒေယံအာကိုစိင်မ္တီရ်ရ။ တဲဂကောံစိင်မ္တီရ် ခေပဒတ်ရ။ နလပိုစိင်ဂ် မိန် ကေတ်ကောန်ကျိုက်တဲ ပျိုန်ဏာလတူကွဲင်တဲ မိန်မံင်ပူဗန်တဲရ။ နွံကာလမဲ့တဲ ညးဗွဲမဲ့ကျင် ညာတ်တဲ ခေကိုသီဖိုက်ဂမာစိင်တဲ ကောန်ကျိုက် ခေကေတ်ဏာကျေရ။ ပတိုန်နုဂ်တဲ စိင်မ္တီ ရ် ခုတ်ဟံ့သုင် ပင်ဟံ့စ ခွံင်ကွပ်ဇောဝ်ကွပ်ခွံင်ရ။ ဒဒ်ဂ် ဂမာစိင်ပျိုသိုင်ရ။ သိုင်မိင်တဲ ဟိုက် အမတ်ဗောဓိသတ်ရ။ “ယွံတလပညာ၊ အာရံင်စမ်စိင်ဂ်ညီ။ သိက်ခေဒ်စွတ်ဂ်ရော” သိုင်ဂး။ (၅၅၀။ ၉-၂၇။ ပ-၈၆/၈၇။ အစောံ။) ပဲ့မူဗွာ/ ထိုခွေးသည် အစာကြောင့် အဆွေခင် ပွန်းဖွဲလျက် မင်္ဂလာဆင်အား အကျွမ်းဝင်သည်ဖြစ်၍ ဆင်၏အထံ၌သာလျှင် စား၏။ နှစ်ခု ကုန်သောသတ္တဝါတို့သည် ကင်း၍နေခြင်းငှာ မတတ်နိုင်ကုန်။ မင်္ဂလာဆင်သည် ခွေးကို နှာ မောင်းဖြင့်ယူ၍ တပြောင်းပြန်ပြန် ကစား၏။ မြောက်၍ ဦးကင်း၌တင်၏။ ထိုအခါ တနေ့ သ၌ တယောက်သော ရွာ၌နေသောသူသည် ဆင်ထိန်းအား အဘိုးပေး၍ ထိုခွေးကိုယူ၍ မိ မိရွာသို့သွား၏။ ထိုအခါမှစ၍ မင်္ဂလာဆင်သည် ခွေးကိုမမြင်သည်ဖြစ်၍ စားလည်းမစား သောက်လည်းမသောက် ရေလည်းမချိုး။ ထိုအကြောင်းကို မင်းအားကြားလျှောက်ကုန်၏။ မင်းသည် ဘုရားလောင်းကို “ပညာရီ၊ သွားချေ။ အဘယ့်ကြောင့် ဆင်သည် ဤသို့ပြုသ နည်းဟု စုံစမ်းချေလော့” ဟုစေ၏။ ဘုရားလောင်းသည် ဆင်တင်းကုပ်သို့သွား၍ ဆင်၏ န့လုံးမသာသည့်၏အဖြစ်ကိုသိ၍ ---။ (၅၅၀။ ပ-၁၃၃။ ညောင်ကန်။) ပဲ့မူအင်္ဂလိက်/ - there was a dog which used to go to the stall of the elephant of state, and eat the gobbets of rice which fell where the elephant fed. Haunting the place for the food's sake, the dog grew very friendly with the elephant, and at last would never eat except with him. And neither could get on without the other. The dog used to disport himself by swinging backwards and forwards on the elephant's trunk. Now one day a villager bought the dog of the mahout and took the dog home with him. Thenceforward the elephant, missing the dog, refused either to eat or drink or take his bath; and the king was told of it. His majesty despatched the Bodhisatta to find out why the elephant behaved like this. Proceeding to the elephant-house, the Bodhisatta, seeing **how sad the elephant was**, ----- . (The Jataka: Vol. I & II: Book I: p-69/70)
- တွက်နဗစချေဂ် သတ်မာ်ညးစဟ်ကျေတဲ ညးကေတ်နင်သကိုဟ်စုတ် ပဲ့ဒိုဟ်ဂ်ရ။ ကနဲကွက်မဲ့ ပဲ့ဥဒါနုဂ် ဖျေကျင်နုဆုတဲ ခေသွေဂံမာ်မဲ့သွေတဲ ခေဒြေပ်တိုန်အာဆုတဲ ခေဝံ့ဒိုင်ပဲ့ကွာင်ဆုဂ် တဲ ခေစတ်မာ်ဂ်ရ။ သတ်မာ်မဲ့မဂ် ပြဟ်ဖျေအာနုတဲခေဂ် ခေဗွားတဲဗက် ဇာရပ်မာ်မဲ့မဂ်ရ။ မ

မာ်သိုသွေ့ဂ် ဒတုံစှ်အာသိုဖအိုတ်တဲ ကနဲဂ် ကဏပ်ဇံဒိုင် ညံင်ညးမကျဒြပ်ဒွဲလီုကသပ်ကို သိုမစံင်တူတ်ဂ်ဒ်တဲ ကဏပ်ဒိုင်ရ။ (၅၅၀။ ၆-၁၇၆။ ပ-၄၉၇။ အစွောံ။) (ကွပ်ဇဝ် = ကွပ်ဇောဝ်။/ ဇောဝ်-ဇဝ် = ကသပ်ဟုံစိုပ်ဒတဲတဲ ရှင်ဂုဏ်ဟောံတံ။) ပဲ့မူဗွာ/ မြင်းတို့၏ အကျိုးငှာ ကုလားပဲတို့ကိုပြုတ်ပြီးလျှင် ဆောင်ခဲ့ကုန်၍ မြင်းစားခွက်၌ ထည့်ကုန်၏။ ဥ ယျာဉ်၌ မျောက်တို့တွင် တခုသောမျောက်သည် သစ်ပင်မှဆင်း၍ ထိုမြင်းတို့စားခွက်မှ ကု လားပဲတို့ကိုယူ၍ ခံတွင်းကိုပြည့်စေပြီးလျှင် လက်တို့ဖြင့်ယူ၍ ခုန်၍ သစ်ပင်၌ထိုင်လျက် စားအံ့သောငှာ အားထုတ်၏။ ထိုအခါ၌စားစဉ် ထိုမျောက်၏လက်မှ ကုလားပဲတစေ့သည် မြေ၌ကျ၏။ ထိုမျောက်သည် ခံတွင်းဖြင့်၎င်း လက်ဖြင့်၎င်း ယူအပ်ကုန်သော အလုံးစုံကုန် သော ကုလားပဲတို့ကို စွန့်ပြီးလျှင် ဆင်းသက်၍ ထိုကျလေသော ကုလားပဲတစေ့ကိုသာ လျှင် ကြည့်လတ်သည်ရှိသော် ထိုကျလေသော ကုလားပဲတစေ့ကို မမြင်၍သာလျှင် တဖန် သစ်ပင်သို့တက်၍ တရားတွေ့ရာ၌ တထောင်သောဥစွာမှ ရှုံးသောသူကဲ့သို့ စိုးရိမ်လျက် မျက်နှာမသာသည့်ဖြစ်၍ သစ်ခက်၌နေ၏။ (၅၅၀။ ဒု-၁၀၅။ ညောင်ကန်။) ပဲ့မူအေဂံ လိက်/ At that moment the people had steamed some peas for the horses, and poured them out into a trough. One of the monkeys that lived in the park jumped down from a tree, filled his mouth and hands with the peas, then up again, and sitting down in the tree he began to eat. As he ate, one pea fell from his hand upon the ground. Down dropped at once all the peas from his hands and mouth, and down from the tree he came, to hunt for the lost pea. But that pea he could not find; so he climbed up his tree again, and sat still, very glum, looking like some one who had lost a thousand in some lawsuit. (The Jataka: Vol. I & II: Book II: p-52) (to sit still = ဝူအံဒိုင်ဟုံချီ။ ဝူအံကွပ်ဒိုင်။/ to be glum = ဇဝ်/ဇောဝ်။ ရှင်ဂုဏ်ဟောံ။) **(glum: down-hearted and silent and gloomy = စိတ်ပျက်နေသော။ မှုန်တေတေ - ညှိုးညှိုးငယ်ငယ်ဖြစ်သော။ ပူဆွေးသော။/ ရှေ့ဆောင်အဘိဓါန်။ ဦးလွင်ဦး။)**

- ပဲ့ဋ္ဌာန်ကွမစ်ဂ် ရသိစွဲမဂုံစဖျုန်ကြိုက် ကွမကေတ်နင်ဂ် ရသိစွဲဂ်နွံမွဲ ဒ်အွာကွဂ်။ ပဲ့ကာလ ကွမစ်တဲလမူဂ် ညာတ်တဲ ရသိသိုက်ဟိုကိုကွဂ်တဲ ပထမဂလာန်သွးပွန်ရ။ “ဟဲကွ၊ ပဲ့ကွာ တဲဂ် ပဲ့ဋ္ဌာန်ဝံ ဖေ်အာကိတ်နင်ကြိုက်တဲ ဖျုန်ကြိုက်ပြဲပြဲခိုတ်ခိုတ်ဟ်ဂ် မနင်ဗစိုပ်အဲ။ ပဲ့တဲခွဲဂ် ဖေ်စကွင်တဲသွးတဲ မူပစ်စံင်တူကွပ်ဇောဝ်ဒိုင်ဂ်ရော။ ဖေ်တုဒြဟတ်အစောံရောင်သွံ။ ဖေ်အာ မွဲဝါရ” ရသိဂး။ (၅၅၀။ ၆-၂၈၃။ ဒု-၇၄/၇၅။ အစွောံ။) ပဲ့မူဗွာ/ ထိုကျားသည် ယူခဲ့ သောအစာကိုစားသော တယောက်သော ရသေ့စဉ်းလဲသည်ရှိ၏။ ထိုရသေ့စဉ်းလဲသည် လက်ချည်းစည်းလာသော ထိုကျားကိုလျှင်မြင်၍ ထိုကျားနှင့်တကွ စကားပြောဆိုလိုရကား —၊ “ကျား၊ ရှေး၌ သင်သည် ဤအရပ်၌ ဝက်တို့ကိုနိပ်စက်၍ ကောင်းမြတ်သော ကောင်းမြတ်သောဝက်ကို သတ်လျက်ကျက်စား၏။ ယခုအခါ၌ ထိုသင်သည် တယောက် ထည်းသာလျှင် တိမ်းရှောင်ထွက်ပြေးခဲ့၍ မှီခို၏။ ကျား၊ သင့်အား ယနေ့ အားသည် မရှိ သလော။” (၅၅၀။ ဒု-၅၂၂။ ညောင်ကန်။) ပဲ့မူအေဂံလိက်/ Now there was a sham hermit, who used to get a share of the Tiger’s prey. This time the Tiger returned empty-handed. Noticing this, the hermit repeated the following

stanza: “The best, the best you always brought before, When you went hunting after the wild boar. Now empty-handed you **consume with grief**, Today where is the strength you had of yore?” (The Jataka: Vol. I & II: Book III: p-277)

- ဗောဓိသတ်ပို နှိဂစေံဒဲဲ ခွံင်ပွဲဟေမဝန်။ ပွဲကာလဂ် ဒေဝဒတ်နှိဇာဒိသိုင်။ ဇာဒိသိုင်ဂ် စ ဖျုန်တဲ ဇုတ်ဂင်အာကအ်ဂ်တဲ ကအ်ဂ်ဂုဟ်အာတဲ တွဟ်နဂ္ဂဲဂင်ဇုင်စစွဂ် ဟံသွဟ်ရထတဲ ခွံင် ကေတ်ပွဲဇရေင်တံဆုမဲ့ရ။ ပွဲကာလဂ် ဂစေံဒဲဲဂ် အာဂ္ဂဲစစ ညုန်ခွံင်ပွဲကွာင်ဆုဂ်တဲ ညာတ်ဇာ ဒိသိုင်ဂ် ဂဇုန်ဇောဇိခွံင်ဂ်တဲ ဒဲဲသွာန်တိုန်ရ။ “ယံသဟာဲပို၊ (မူ)ဒဒိုက်စိုတ်မွဲမက္ကိန်တဲ မ ဂွအ်ဇောဇိခွံင်ရော” ဒဲဲသွာန်။ “ယံဒဲဲ၊ ဇုတ်ဂင်အာကအ်အဲတဲ အဲဂွအ်ဇောဇိခွံင်ရောင်” ဇာဒိသိုင်ဂး။ (၅၅၀။ ဇ-၃၀၈။ ဒု-၁၅၀။ အစွောံ။) (ဇောဝ် = ဇုင်ဇုင်တူ = နှလုံးမ သာယာၤမိုင်သည်) ပွဲမူဗွာ/ ဘုရားလောင်းသည် ဟိမဝန္တာၤၤ သစ်တောက်လောက်ငှက်ဖြစ် ၤ။ ထိုအခါ အသားကိုစားသော တရုသောခြင်္သေ့၏လည်ၤၤ အရိုးသည်ငြိ၏။ လည်သည် ဖူးဖူးယောင်၏။ အစာကိုယူအံ့သောငှာ မတတ်နိုင်။ ကြမ်းတန်းသော ဝေဒနာသည်ဖြစ်၏။ ထိုအခါ အစာရှာသော ထိုသစ်တောက်လောက်ငှက်သည် (မိုင်နေသော)ခြင်္သေ့ကိုမြင်ၤၤ သစ် ခက်ၤၤနားလျက် “အဆွေခြင်္သေ့၊ သင့်အား အဘယ်ဆင်းရဲနည်း” ဟုမေး၏။ ခြင်္သေ့သည် ထိုအကြောင်းကို ကြား၏။ (၅၅၀။ ဒု-၆၁၅။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေဂံလိက်/ - the Bodhisatta came to life as a woodpecker in the Himalaya country. Now a certain lion, while devouring his prey, had a bone stick in his throat. His throat swelled up so that he could not take any food and severe pains set in. Then this woodpecker, while intent on seeking its own food, as it was perched on a bough, saw the lion and asked him, saying, “Friend, what ails you?” He told him what was the matter, ----. (The Jataka: Vol. III & IV: Book IV: p-17)

- ဣန်ဂ်ပရပ်ကျါ ဝိုင်နင်ဖျုန်မွဲကလောအ် ကွာ်အာဂတမုက်သွတ်ဖြဂ်ရ။ ကာလဂ် ကကြင်ဂ် သွာ်တိုန်လျှုဩဩဩဩရ။ ကျါဂ်ညာတ်ကကြင်ဂ်တဲ ထောံလဝ်ဖျုန်ကလောံဂ်တဲ ခြေပ်အာကိုက ကြင်ဂ်ရ။ ပွဲမဆိုက်ကိုကကြင်ဂ် ကကြင်ဂ် သွာ်စေံပွဲဥာ်ပုန်ရ။ တဲကလေင်ကျင်ကိုဖျုန်ပုန်ရ။ ဖျုန်ဂ် လွေင်မိုတ်ဝံဏာကွေံတဲ ခေံပဝ်ဒဲအာကွေံရ။ ကျါဂ် ကေတ်ဟံဝံသိုဝါစွံဂ်တဲ ဂွအ်ဇုန် ဇောဇိတ်ဂ် သွတ်ဖြဂ်ညာတ်တဲ --။ (၅၅၀။ ဇ-၃၇၄။ ဒု-၃၅၇/၃၅၈။ အစွောံ။) ပွဲမူ ဗွာ/ သိကြားမင်းသည် မြေခွေးဖန်ဆင်းၤၤ အမဲတုံးကို နှုတ်သီးဖြင့်ချီၤၤ ထိုမိန်းမ၏ ရှေးရှု အရပ်သို့လာ၏။ ငါးသည် ရေမှခုန်တက်ၤၤ မြေခွေး၏ရှေ့ၤၤကျ၏။ မြေခွေးသည် နှုတ်သီး ဖြင့်ချီသော အမဲတုံးကိုစွန်ၤၤၤ ငါးကိုဖမ်းအံ့သောငှာ ပြေး၏။ ငါးသည်ခုန်ၤၤ ရေသို့ကျ၏။ ငှက်သည် အမဲတုံးကိုချီၤၤ ကောင်းကင်သို့ပျံ၏။ မြေခွေးသည် ငါး, အမဲတုံးနှစ်ခုတို့ကို လည်းမရၤၤ သမန်းမြက်ချိုကိုကြည့်လျက် မျက်နှာမသာသည့်ဖြစ်ၤၤရ၏။ (၅၅၀။ တ- ၁၀၅။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေဂံလိက်/ --- and Sakka became a jackal. And taking a piece of meat in his mouth, he went and placed himself in front of the woman. The fish leaping up out of the water fell before the jackal. The jackal dropping the piece of meat he held in his mouth, sprang up to

catch the fish. The fish jumped up and fell into the water, and the bird seized the piece of meat and flew up into the air. The jackal thus lost both fish and meat and sat **sulkily** looking towards the clump of cassia. (The Jataka: Vol. III & IV: Book V: p-147) (**sulk:** v. to show that you are annoyed about something by being silent and having an unhappy expression on your face/ **sulky:** adj. showing that you are sulking/ Longman Dictionary)

- “ယုံမွှေးတံညးခါ၊ မွှေးတံလွဒွိုင်ရ။ အဲဒ်အမတ်နာဲဗစာ မယွဲဒိုင်သ္မောင်ညးလှိုန်ရောင်။ အဲပရအ် ကိုရ်” ကျိုက်ဂးတဲ “ဖေအ်ဂဇိုင်ပွဲဒုင်ဇရောင်ဩင်ဂ် လွတ်ဗတကေတ်ရ” ဂးတဲ ကိတ်ပွိတ်ဗတ ကာ်ရ။ “ဖေအ်ဂဇိုင်ပွဲဒုင်လမျိုဟ် ကိတ်ဝံကျာ် လွတ်ကျိပ်ဝံရ” ဂးတဲ ကျိပ်ကဂ် ကိတ် ပွိတ်ကိုတဲ “ဖျုန်အဒေါင်ဝံဂ် ဒးအရင်အဲ မစီရောင်သွက်ပရအ်ကိုဂ်ရ” ဂးတဲ ဖျုန်ကဒေါင်ဂ် ကျိုက်ဂင်ကေတ်တဲ ဒြပ်ဒ်အာက္ခေရ။ ဖေအ်ခါဂ် ညံင်ရညးမကျပးကသပ်လှိုကို မုက်ဟံဂေါင် ဂွအ်ဇောင်တရ။ (၅၅၀။ ၈-၄၀၀။ ၃-၄၆၁။ အစော့။) ပွဲမူဗွာ/ “အဆွေဖျံ၊ ငါသည် ရှေး ဌ် တရားဆုံးဖြတ်သော အမတ်ကြီးသည်ဖြစ်ပြီ။ ငါသည် များစွာကုန်သော တရားတို့ကို ဆုံးဖြတ်အပ်ကုန်ပြီ။ သင်တို့၏အလုံးစုံသော ငြင်းခုံခြင်းကို ကောင်းစွာငြိမ်းစေအံ့။ ငြင်းခုံ ခြင်းသည် ငြိမ်းစေသတည်း” (ဟု မြေခွေးသည်ဆို၍) “ရေနားသို့ လျှောက်၍သွားသောဖျံ၊ သင်သည် အမြီးပိုင်းကို ယူလော့။ ဦးခေါင်းပိုင်းကို ရေနက်သို့ လျှောက်၍သွားသောဖျံအား ဖြစ်စေ။ ခေါင်း၊ အမြီးနှစ်ပိုင်းကို လွန်၍တည်သော ဤအလယ်ပိုင်းသည် တရားဆုံးဖြတ် သောငါ့အား ညာဏ်ပူဇော်ခဖြစ်လတ္တံ့။” ဤသို့ဆို၍ ထိုငါးကိုဝေ၍ “သင်တို့သည် ငြင်းခုံ ခြင်းကိုမပြုမူ၍ အမြီးကိုလည်းကောင်း ဦးခေါင်းကိုလည်းကောင်း စားကြကုန်လော့” ဟုဆို ၍ အလယ်ပိုင်းကို ထိုဖျံတို့မြင်ကုန်စဉ်လျှင် ချီ၍ပြေး၏။ ဖျံနှစ်ခုတို့သည် ဥစ္စာတစ်ထောင် ရှုံးသောယောကျ်ားကဲ့သို့ မျက်နှာမသာနေကြကုန်၍ --။ (၅၅၀။ တ-၂၆၄/ ၂၆၅။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေင်လိက်/ The jackal hearing them, said, declaring his own strength: -- “I’ve arbitrated many a case and done it peacefully: Let your contention, honoured sirs, be settled fair by me.” Having spoken that stanza, making the division, he spoke this stanza: -- “Tail, Anutiracari; Gambhiracari, head: The middle to the arbiter will properly be paid.” So having divided the fish, he said, “You eat head and tail without quarrelling,” and seizing the middle portion in his mouth he ran away before their eyes. They (the two otters) sat **downcast**, as if they had lost a thousand pieces, ----. (The Jataka: Vol. III & IV: Book VII: p-206) (**downcast:** ဝမ်းနည်းပူဆွေးသော။ ညှိုးငယ်သော။ မျက်လွှာချသော။/ ရှေ့ဆောင်အဘိ ဓါန်။ ဦးလွင်ဦး။)

- “ယုံမွှေး၊ ပိုညးခါ ဗတ်ရဟံဒ်စာန်စး ပိုစမွဲစွံသွဟ်ဂ် နမဂြိုင်ကိုတဲ ပိုမဂံစရ။ ဟိုတ်မဒ်စာန်စး ညးညွအ်တဲ ကျိပ်ပရအ်ကိုတဲ ညးမွဲဂံဇုတ်ကျိပ် ညးမွဲဂံဇုတ်ဗတတဲ ကျိပ်ကာဖျုန်အဒေါင်ဂ်တဲ ပိုညးခါဟံထောံသွးရ” (ဖေအ်ခါဂ်)ဂးတဲ ဇောင်ဒိုင်ရ။ (၅၅၀။ ၈-၄၀၀။ ၃-၄၆၂။ အ စော့။) ဗတ်ဗွာ/ “အချင်း၊ ငါတို့နှစ်ဦးသည် အကယ်၍ ငြင်းခုံခြင်းသည်မဖြစ်၍ အတူတကွ

ဝေစားသည်ဖြစ်အံ့၊ ရက်များစွာတို့သည် စားရလတ္တံ့။ အချင်းချင်းငြင်းခုံ၍ မြေခွေးသည် ဝေငှပေးသဖြင့် တစ်ဦးကား ငါး၏ခေါင်းပိုင်းအရိုးကို၎င်း တစ်ဦးကား ငါး၏အမြီးပိုင်းအရိုး ကို၎င်းရ၍ မြေခွေးသည်ကား ငါး၏အလယ်ပိုင်းအသားကို ယူ၍သွားလေ၏။ ငါတို့နှစ်ဦး သည်ကား အလကားသက်သက် ဆုံးရှုံးရလေသည်တကား” ဟု နှစ်ခုကုန်သောဖျံတို့သည် ဤသို့ဆိုကုန်၍ မှိုင်လျက်နေ၏။ (သုတေသီ)

(((((((((((((((())))))))))))

တွဲမဲ

ပွဲအဘိဓါန်အတ္ထာဟာလီဒေဂ် ဝေါဟာရ ‘တွဲမဲ’ ဝွံ ညးထွေးလဝ်ဒ်ပိုဒ်ကြိယာမွဲတဲ ညးကိုအဓိပ္ပါယ် v. to be intoxicated, to be highly excited ရ။ ပွဲအဘိဓါန်မန်ဗွာအတ္ထာထောန်သိင်ဂ် ညးကိုလဝ်အ ဓိပ္ပါယ် ‘တွေဝေမိန်းမောသည်’ ရ။ အဓိပ္ပါယ်ဗတ်အေဂံလိက် အတ္ထာဟာလီဒေမက်လဝ်ဂ်ကို အဓိပ္ပါယ် ဗတ်ဗွာ အတ္ထာထောန်သိင်မက်လဝ်ဂ်ကို ခုတ်ပြဒးရးဗွဲမလောန်ရ။

ဝေါဟာရမန် ‘တွဲမဲ’ ဝွံ ပိုလုတ်တြဲစိတ်ရံင် ဒွဲဝဲါမစကာလဝ်ခဲ၎်တဲ ဒးပံက်ကေတ်အဓိပ္ပါယ်ခဲ၎် ရောင်။ ဒွဲဝဲါထေက်ကြိုက်စကာခဲမာန်တအံ၎်လေဝ် ပိုဒးစုတ်ဂိုင်သမ္မိလဝ်ရောင်။ ဗွဲသဘာဝ သျိုက် မှိုက်လောန်လေဝ် မလေပ်တွဲမဲအာကို၊ မိပ်စိုတ်လောန်လေဝ် မလေပ်တွဲမဲအာကို၊ စံင်တူ လောန်လေဝ် မလေပ်တွဲမဲအာကိုရ။ သျိုက်မှိုက်လောန်တဲ တွဲမဲအာမ့၎် ပွဲအရာဇကုမသျိုက် မှိုက်ဟေင် အရီုစိုတ်နွံတဲ ပွဲအရီုတုဟ်သ္တု၎်တအံ၎် သတိဗွဲဒုတ်ဝဲအာမဒ်ရ။ ညံင်သတ်ဂ်ကိုရ မိပ် စိုတ်လောန်တဲ မတွဲမဲအာမ့၎်လေဝ် အရီုတိလောန်ဗွဲတဲ ချပ်ဒိုင်ပွဲအရီုမမိပ်စိုတ်မွဲ၎်တဲ ပွဲအရီု တုဟ်သ္တု၎်တအံ၎် ဝဲတ်ဝဲသတိဗွဲဒုတ်ဝဲအာမဒ်ရ။ စံင်တူလောန်တဲ မတွဲမဲအာမ့၎်လေဝ် ဒ်ဒုတ်စိုတ်လို့ လွှာတဲ ပွဲအရာဒုတ်စိုတ်ဟေင် အရီုနွံတဲ ပွဲအရာတုဟ်သ္တု၎်တအံ၎် အရီုပွဲမွဲ ဗွဲအာဝေသတိမဒ် ရ။ သ္တု၎်ပုန်ပုန်တုန် တွဲမဲတဲပွဲမာန်ကို တွဲမဲတဲပွဲလောဘကို တွဲမဲတဲပွဲကွတ်လုတ်ပညာကို တွဲ မဲတဲပွဲပိုန်ဟာန်သ္တု၎်သ္တု၎်ကို တွဲမဲတဲပွဲအရီုကာမဂုန်မသုန်ပြကာကို နွံတဲအိုတ်ရ။ မွဲသတ်ပုန် ဝေါဟာရ ‘တွဲမဲ’ ဝွံ အဓိပ္ပါယ်ကြပ်ညန်ဒိုင်ကိုဝေါဟာရ ‘ဟိုတ်မဲ’ ဝွံရ။ ငြပ်ညးမွဲတွဲမဲလောန် မုး ဗွဲအာကူဝေသတိတဲ မဝိဝိင်ဟိုတ်မဲအာရ။

ဝေါဟာရ ‘တွဲမဲ’ ဝွံ နအဓိပ္ပါယ်ဗွာ ‘ယစ်မူးသည်’ / ‘မိန်းမူးသည်’ / ‘မိန်းမောသည်’ တအံ၎် ကို၊ နအဓိပ္ပါယ်အေဂံလိက် ‘to be intoxicated’/ ‘to be highly excited’/ ‘to be sunk in sloth’/ ‘to be in a daze’ တအံ၎်ကို မဂပ်ဂဝ်ပွဲအာဝေသတိအဓိပ္ပါယ်ရ။ ဝါကျပယိုက်ဂမ္တိုင်မွဲသွ၎်ဝွံ ဩဝ်လုတ်စိတ် ကတ်ပွဲနွံပျိုန်လဝ်ပါင်စိုတ် ဗွဲဒးရးညိ။